

Михайлишин Л. І.

*кандидат економічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедрою міжнародної економіки,
маркетингу і менеджменту*

*Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту
Тернопільського національного економічного університету*

Mykhailyshyn L. I.

*Ph.D in Economics, Assistant Professor,
Acting Head of International Economics,
Marketing and Management Department*

*Ivano-Frankivsk Educational-Scientific Institute of Management
Ternopil National Economic University*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

FOREIGN EXPERIENCE OF ACTIVATION OF INNOVATION ACTIVITY

Анотація. У роботі досліджено особливості моделей активізації інноваційної діяльності в різних країнах світу. Проаналізовано склад факторів, параметри їх впливу та способи регулювання в рамках національної інноваційної політики країни. Встановлено, що активізація інноваційної діяльності в країні тісно пов'язана з її соціально-економічним розвитком, науковим потенціалом та ресурсними можливостями. Однак практика інноваційних економік вказує на відсутність єдиного підходу до побудови алгоритму залучення відповідних факторів в інноваційну діяльність, тому для України доцільним є вивчення досвіду зарубіжних країн і адаптація до вітчизняних реалій окремих його елементів.

Ключові слова: технологічний уклад, інноваційна діяльність, стимулювання інновацій, інноваційна політика, інноваційна економіка, нові технології, витрати на дослідження і розробки, організація науково-дослідної діяльності.

Вступ та постановка проблеми. З кожним роком ХХІ ст. посилюється процес синхронізації економічного розвитку з досягненнями науки й тенденціями впровадження нових технологій у будь-яку сферу діяльності людства. Млявість чи малоефективність здійснення структурної перебудови діяльності будь-якого суб'єкта глобальної економічної системи відповідно до вимог нового технологічного укладу обертається не просто втратою перспектив розвитку, але й призводить до повної економічної деградації, причому темпи розвитку інновацій роблять цей процес достатньо оперативним.

Складність побудови й розвитку інноваційної економіки на рівні держави обумовлюється високим рівнем диверсифікації сфер упровадження інновацій і постійним попитом, що стрімко підвищує вартість таких змін. Динамічний характер інноваційної діяльності хоча і може пояснюватись еволюційними закономірностями, однак повністю від них не залежить, адже інноваціями часто можуть ставати об'єкти радикального характеру, які за своєю природою є первинною ланкою нової еволюційної системи. Саме тому в практиці побудови інноваційних економік країн світу слід розрізняти еволюційний та революційний підходи.

Сучасні євроінтеграційні прагнення України мають забезпечуватись реальними соціально-економічними перетвореннями, в яких фактор інновацій є безальтернативним. Початком ефективного процесу формування єдиного універсального підходу до організації інноваційної економіки для будь-якої країни є дослідження існуючого досвіду в цій сфері країн світу, для України – це, зокрема, досвід країн ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сфері дослідження виділеної проблеми накопичено чимало наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких: Лазутін Г.І., Петрова Л.І., Біловодська О.А., Гонча-

ренко Л.П., Круглов М.І., Леонтьев Л.І., Білан В.І., Саломатіна Н.А., Рудакова І.І., Санта Б. та ін.

Невирішеним залишається питання подальшого розвитку інновацій в економіці країн світу та перспектив адаптації закордонного досвіду управління інноваціями до сучасних умов проєвропейського розвитку України.

Метою даної роботи є аналіз заходів із стимулювання інноваційного розвитку в країнах світу, оцінка їх результативності, а також розгляд на їх основі напрямів активізації інноваційної діяльності в Україні.

Результати дослідження. Наприкінці 80-х років ХХ ст. відбувся перехід від Четвертого технологічного укладу, що забезпечив інтенсивний розвиток галузей промисловості, до П'ятого технологічного укладу, зміст якого визначається тим, що у сфері виробництва і сфері послуг відбувається достатньо стрімке розповсюдження технологій П'ятого укладу, що використовують останні досягнення мікроелектроніки і обчислювальної техніки, інформатики, наук щодо властивостей матеріалів, генної інженерії та інших галузей наукового знання.

Виходячи з агрегованих статистичних даних по 68 країнах (WEFA Group's Global Industry Model Database) і висновків з аналізу відповідних даних, підготовлених Національним науковим фондом США [3], у період становлення П'ятого технологічного укладу (1980–2001 рр.) виробництво високотехнологічної продукції щорічно збільшувалось у середньому приблизно на 6,2%, у той час як виробництво інших видів продукції – лише на 2,7% на рік. Причому збільшення темпів зростання високотехнологічної продукції становило до 11% і вище, що більше ніж у чотири рази перевищило темпи зростання інших галузей обробної промисловості.

До числа найбільш наукоємних галузей експертами ОЕСР на основі ряду загально визначених критеріїв науко-

емності (витрат на НДДКР по відношенню до доданої вартості або обсягу поставок галузі тощо) віднесено:

- аерокосмічну галузь;
- виробництво офісної і комп'ютерної техніки;
- виробництво засобів зв'язку;
- фармацевтичну і медичну промисловість.

На початок XXI ст. на частку наукоємного виробництва припадало 15,7% промислового виробництва в Японії, 14,7% – у США, 11,7% – у Великобританії, 8,3% – у Франції та Німеччині. Безумовним лідером за обсягом виробництва наукоємної продукції є США (32% світового високотехнологічного виробництва). Розповсюдження нових технологій позначилось на стані не тільки сфери виробництва, але й послуг у країні, частка яких у ВВП США збільшилась зі 49% у 1959 р. до 64% у 2001 р. [1, с. 138-139].

Обсяг видів послуг, що активно використовують нові знання (knowledge-based service industries), збільшувався у світовій економіці протягом 1980–2001 рр. майже такими ж темпами, як і обсяг промислового виробництва наукоємної продукції (4,6% і 5,1% відповідно проти 2,5% в інших галузях обробної промисловості). Передусім це стосується послуг зв'язку, фінансових, ділових, освітніх і медичних послуг. Їх загальний обсяг зріс з 3,4 до 7,4 трлн. дол. США (у постійних цінах 2001 р.). Найбільша питома вага серед указаних галузей припадає на ділові послуги (25%) і послуги в галузі зв'язку (11%).

Лідерами за обсягами ділових послуг виступають компанії США (34,4% доходів сфери послуг), Японії (14,7%), Німеччини (10,0%), Франції (9,8%). Лідерство компаній США спостерігається також у сфері фінансових послуг і послуг зв'язку: на частку США, Японії та Німеччини у першому випадку припадає, відповідно, 30%, 9,3% і 6,6%, у другому – 35,2%, 15,2% і 7,1%.

Важливим показником розповсюдження технологій П'ятого укладу в масштабах національної економіки є внутрішній попит на високотехнологічну продукцію. США випереджає за даним показником усі провідні країни Західної Європи (Великобританію, Німеччину, Францію, Італію), на другому місці знаходиться Японія. Лідерство компаній національної економіки у високотехнологічних галузях надає можливість активно підтримувати торговельний баланс держави за рахунок експорту своєї продукції в інші країни. У 2001 р. експорт високотехнологічних галузей промисловості США становив 18,1%, Японії – 9,1%, Великобританії – 8,3%. Загалом, США виступали лідером за експортом у всіх вищезазначених високотехнологічних галузях за виключенням фармацевтичної та медичної промисловості, де країна займала третє місце за обсягом експорту.

Обсяг торгівлі промисловими товарами перевищив у 2001р. 1,6 трлн. дол., з них 343 млрд. дол. становили товари, вироблені або пов'язані із застосуванням передових технологій. Причому частка продукції з урахуванням нових технологій в експорті була суттєво вищою, ніж в імпорті (28% проти 17%). Найбільше перевищення обсягів експорту над обсягами імпорту (39 млрд. дол.) забезпечила продукція аерокосмічної галузі. Поряд із цим позитивне сальдо в обсязі 2 млрд. дол. було досягнуто у торгівлі біотехнологічною продукцією, комп'ютерними інтегрованими технологічними комплексами, конструкційними матеріалами, озброєнням і ядерними технологіями. У 2001 р. експорт американської електроніки на 4,2 млрд. дол. перевищив імпорт [1, с. 141].

Таким чином, на прикладі США можна зробити висновок, що нові технології П'ятого укладу здійснюють помітний вплив на економіку і структуру продуктивних

сил суспільства. Одночасно вказаний вплив є нерівномірним по країнах, що позначається на темпах економічного зростання. Так, США в останньому десятилітті XX ст. помітно випереджали за темпами економічного зростання інші країни в результаті зростання інвестицій в інформаційні технології і телекомунікації, в Італії та Іспанії економічному зростанню сприяло підвищення рівня освіти і професійних навичок працівників. У низці країн важливу роль відіграла взаємодія факторів праці і капіталу під впливом нових технологій (мультифакторна продуктивність), причому збільшення мультифакторної продуктивності частково обумовлено створенням нових інноваційних фірм, які використовують наявні ресурси більш ефективно в порівнянні з традиційними компаніями. Враховуючи дану обставину, провідні держави створюють систему стимулів для активізації інноваційної діяльності.

За висновками експертів ОЕСР, найбільш перспективними важелями державної політики на довгострокову перспективу, крім традиційних заходів підвищення якості трудових ресурсів і збільшення інвестицій, виступають дії щодо залучення до процесу економічного зростання інформаційних і телекомунікаційних технологій, інновацій та підприємницької активності. Для досягнення успіху в указаному контексті країни перш за все мають забезпечити ряд передумов, спрямованих на збільшення внутрішніх витрат на НДДКР (табл. 1, рис. 1), оскільки НДДКР (створення нових високоякісних видів продукції на базі новітніх технологій) належить провідна роль у забезпеченні інноваційної реакції в умовах постіндустріального розвитку (прагнення оптимізувати параметри і терміни розробки нової продукції, а також стратегії маркетингу в межах стратегічних зон господарювання підприємства з метою підвищення довгострокового потенціалу прибутковості і гарантування конкурентоспроможності на традиційних та нових ринках) [2, с. 359].

Таблиця 1

Внутрішні витрати на НДДКР у країнах «Великої сімки» [1, с. 147]

Країна	Всього, млрд. дол. США	Частка ВВП, %	В розрахунку на душу населення, дол. США
Великобританія	28,2	1,9	431,2
Німеччина	48,3	2,4	608,1
Італія	14,1	1,2	248,3
Канада	13,8	1,7	450,5
США	252,2	2,7	901,2
Франція	28,5	2,1	485,7
Японія	94,7	3,2	761,5

У результаті лідируючі позиції за створенням і просуванням на ринок товарів і послуг на основі технологій П'ятого укладу продовжують займати США, друге місце припадає на Японію. Країни Західної Європи, прагнучи зберегти свої позиції і навіть випередити конкурентів за низкою напрямів, широко використовують переваги міжнародної економічної інтеграції і науково-технічної кооперації.

Розглянемо досвід деяких країн детальніше.

Так, у *Сполучених Штатах Америки* в розвитку інноваційної діяльності велику роль відіграла держава, яка підтримує науково-дослідні організації, венчурний бізнес та підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни в рамках реалізації інноваційної стратегії (табл. 2).

Інноваційна стратегія орієнтована на формування конкурентних переваг за допомогою створення принципово нових товарів і технологій, які не мають аналогів

на ринку, або задоволення потреб новим способом, що має забезпечити підвищену прибутковість і можливість зайняти домінуючу частку ринку [4, с. 262]. Для реалізації інноваційної стратегії необхідними є значні витрати на НДДКР і створення дослідницько-виробничої бази.

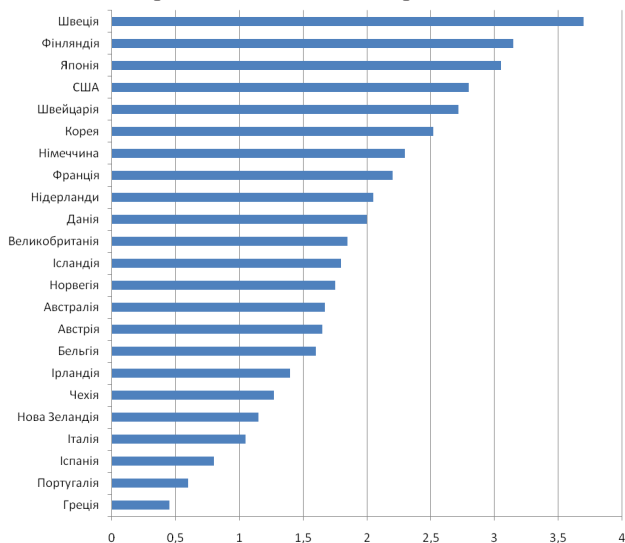

Рис. 1. Внутрішні витрати на дослідження і розробки в деяких країнах, % до ВВП [1, с. 148]

Так, найважливішою умовою інноваційної діяльності в США виступає підприємницька автономія (вільне розпорядження фінансовими і матеріально-технічними ресурсами, можливість проведення власної кадрової політики, самостійний вихід на ринок, прийняття на себе ризику, розпорядження прибутком від успішного проекту), у відповідності до якої у структурі корпорацій можуть створюватись спеціальні підрозділи – венчурні групи, відділи нововведень і т. д., яким доручається виявлення цінних науково-технічних

ідей і створення умов для їх реалізації. Керівництво корпорацій за підтримки держави забезпечує фінансування ризикових проектів, створюючи альтернативну мережу джерел фінансування (загальнокорпоративні кошти на НДДКР, кошти підрозділів, спеціальні інноваційні фонди для фінансування ризикових проектів тощо).

У *Великобританії* активізація інноваційної діяльності здійснюється через реалізацію програм підтримки інноваційної активності (Mercia, Connect, Enterprise Fellowshipscheme, Medici), створення венчурних компаній, яким надається низка пільг (табл. 3).

Одним із найбільш дієвих заходів було створення у 2001 р. *Фонду інновацій вищої школи* з фінансуванням у розмірі 140 млн. ф. ст. на три роки, що дозволило забезпечити реалізацію трисидиного завдання в рамках вищої школи Великобританії (наукові дослідження, навчання, інновації). За сприяння даного Фонду, а також із використанням можливостей *Регіонального інноваційного фонду*, який здійснює підтримку інноваційної діяльності регіонів Великобританії, було започатковано діяльність *Університетських інноваційних центрів*, які створено для сприяння трансферу технологій між вищими навчальними закладами і промисловістю та стимулювання малого бізнесу у використанні нових знань [4].

Однією з найкращих у світовій економіці є здатність до інновацій *Німеччини*, особливо у високотехнологічному секторі промисловості (машинобудування, хімічна та електротехнічна промисловість), а також у сфері послуг, що базується на знаннях (фінансові та банківські послуги, телекомунікації та інформаційні технології). Проте слід зазначити, що незважаючи на потужність Німеччини у цих сферах, лідерські позиції незмінно займають США та Великобританія.

Головна особливість інноваційної діяльності німецьких компаній полягає в їх здатності до кооперування, зміст якої проявляється, по-перше, у тісній спільній роботі з постачальниками, закладами вищої освіти та

Таблиця 2

Засоби стимулювання інноваційних процесів у США [3, с. 185–186]

Суб'єкти інноваційного процесу	Види стимулювання
Науково-дослідні організації	Виключення до 20% витрат на НДДКР, пов'язаних з основною діяльністю, із суми оподаткованого доходу
Венчурний бізнес та інші джерела фінансування	<ol style="list-style-type: none"> Немає податку на оренду для венчурних фірм. Зменшення податку на прибуток для організацій із цінними паперами венчурних структур (60% – не оподатковується, 40% – оподатковується звичайними податками). Гарантовано адміністрацією у справах малого бізнесу (АМБ) до 90% повернення вкладеного у венчурний бізнес приватного капіталу. Надання АМБ субсидій венчурному бізнесу до 100 тис. дол. на 8 років – на розширення зовнішньоекономічної діяльності та до 1 млн. дол. на 25 років – на різні види управлінської допомоги. Обов'язкове виділення федеральними відомствами коштів (не менше ніж 1,25% бюджету відомства) на фінансування венчурного бізнесу зі свого бюджету. Згідно із законодавством США, у разі вартості проектів більше ніж 100 тис. дол. обов'язкове залучення венчурних фірм до виконання масштабних інноваційних проектів. Пільгове оподаткування до 20% приросту витрат на НДДКР венчурних фірм порівняно із середньорічним рівнем цих витрат за попередні роки.
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	<ol style="list-style-type: none"> Пільгове оподаткування фірм, що здійснюють НДДКР, у розмірі до 20% приросту витрат на НДДКР порівняно із середньорічним рівнем цих витрат за попередні роки. Пільгове оподаткування до 20% витрат компаній на програми фундаментальних наукових досліджень, що виконуються університетами за контрактами з підприємствами. Вирахування з оподаткованого доходу вартості наукової апаратури та обладнання, яке безкоштовно передається компаніями університетам та науково-дослідним організаціям. Пільговий режим амортизаційних відрахувань – термін служби обладнання до 3-х років, а для інших фондів – до 5 років. Надання інвестиційного податкового кредиту, а саме зменшення податку на прибуток у розмірі від 6% до 10% загальної вартості інвестицій в устаткування.

дослідницькими інституціями, а по-друге – у широко розвиненій практиці створення виробничих кластерів. Окрім того, однією з провідних особливостей інноваційної політики Німеччини є надання урядом фінансової підтримки розвитку довгострокових і ризикових досліджень у ключових областях науково-технічної і виробничо-господарської діяльності (табл. 4).

Особлива роль у сфері підтримки інновацій належить *Національній стратегії високих технологій (Hihg-NechStrategy)*, що була введена в дію в 2006 р. і охоплює 17 «майбутніх сфер» та має на меті якнайшвидше впровадження в життя нових технологій. У 2008 р. на доданок до неї було прийнято *Strategie internationalizacji* з метою приваблення дослідників, студентів та закордонних інвестицій (із фокусуванням

на НДДКР). Німеччина також здійснює фінансування наукових проектів із метою підтримки наукових досліджень в університетах [5].

Загалом, інноваційна політика в країні спрямована на зниження регуляторних та адміністративних бар'єрів для інноваційної діяльності та стимулювання конкуренції в інноваційному середовищі, а також на удосконалення системи освіти з метою інтенсифікації генерування і впровадження нових технологій.

Головним принципом інноваційної системи *Imali* є те, що податкові пільги надаються не науковим установам, а підприємствам та інвесторам, що забезпечують попит на дослідження та інновації, причому за реальні інноваційні розробки (через виключення витрат на інновацію з оподаткованого доходу).

Таблиця 3

Засоби стимулювання інноваційних процесів у Великобританії [3, с. 188]

Суб'єкти інноваційного процесу	Види стимулювання
Науково-дослідні організації	Надання доступу малим підприємствам до міністерських замовлень на НДДКР. Кожне міністерство, що приймає участь, виділяє 2,5% від своїх замовлень малим підприємствам.
Венчурний бізнес та інші джерела фінансування	1. Зменшення до 25% податку на прибуток для венчурних фірм (замість 35%-ї чинної ставки). 2. Система страхування коштів, які надаються венчурним фірмам з боку держави (повернення 70% довгострокових позик, які надаються терміном на 2–7 років).
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	1. До 50% відшкодування витрат на нововведення згідно з державними програмами щодо субсидування малих інноваційних фірм. 2. Списання в будь-якій сумі витрат на НДДКР на собівартість продукції (послуг). 3. Надання підтримки з боку держави малим і середнім підприємствам щодо демонстрації результатів НДДКР і технологій та розвитку інноваційної інфраструктури.

Таблиця 4

Засоби стимулювання інноваційних процесів у Німеччині [3, с. 190–191]

Суб'єкти інноваційного процесу	Види стимулювання
Науково-дослідні організації	1. Знижка на приватні інвестиції у НДДКР до 7,5% податків. 2. Оплата витрат на технічну експертизу проектів, оцінку можливостей патентування результатів проведення НДДКР (до 8% витрат на інженерні та інші консультації). 3. Надання дотацій на термін до трьох років щодо підвищення кваліфікації науково-дослідного персоналу (не більше п'яти співробітників від кожної фірми), а саме на стажування в наукових інститутах, інших державних та приватних науково-дослідних організаціях. 4. Дотації малим підприємствам на інвестування в НДДКР і рухоме майно, а також на вкладення в нерухоме майно, що використовується для НДДКР, у розмірі 20% вартості придбаного чи утвореного майна в межах його вартості до 500 тис. євро.
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	1. Надання цільових безоплатних субсидій підприємствам, що освоюють нові технології, на суму не більше ніж 54 тис. євро для придбання і монтажу нового технологічного обладнання та до 900 тис. євро на впровадження удосконалень на термін до трьох років. 2. Надання пільгових кредитів фірмам (до 50% коштів складає власник), річний продаж яких не більше 300 тис. євро, що вкладають кошти в модернізацію підприємства, освоєння випуску нових товарів, заходи щодо раціонального використання енергії. 3. Надання до 100 тис. євро пільгових кредитів малим і середнім підприємствам, що вступають у промислову кооперацію з іншими фірмами. 4. Надання субсидій до 7,5% від вартості придбаного майна малим і середнім фірмам для придбання майна з метою енергозбереження. 5. Дотації малим і середнім фірмам на наукові дослідження або розробку нової технології для виготовлення продукції у розмірі 30% від договірної суми проекту в межах 120 тис. євро. 6. Дотації підприємствам із кількістю зайнятих до 1000 осіб на науково-дослідні роботи, що виконуються на їх замовлення у навчальних і науково-дослідних закладах у розмірі до 50% вартості робіт, але не більше 300 тис. євро. 7. Фірми з обмеженою відповідальністю повністю звільняються від ПДВ. 8. Дотації науковомістким підприємствам, що існують не більше двох років і мають не більше 10 зайнятих, у розмірі 75% витрат, пов'язаних з їх створенням та розвитком, але не більше 750 тис. євро на одне підприємство. 9. Дотації комунальній владі, навчальним науково-дослідним установам, торгово-промисловим палатам на створення технологічних центрів у розмірі 75% витрат, що виникають на стадії планування і підготовки, але не більше ніж 200 тис. євро, а також на стадії безпосереднього будівництва центру, але не більше ніж 1,5 млн. євро. 0. Прискорення амортизації в розмірі 10% від витрат виробництва нового обладнання.

Прямі бюджетні дотації в країні надаються підприємствам, що освоюють інноваційну продукцію, або споживачам даної продукції. Створення нових або вдосконалення існуючих технологій є підставою для отримання інвестиційного податкового кредиту (табл. 5) [3, с. 192].

У Франції стимулювання інноваційної діяльності здійснюється за такими основними напрямками [6]:

– через Регіональний фонд консультативної підтримки, що надає консультативні та інформаційні послуги інноваційним підприємствам;

– через організації, які здійснюють передачу технологій, що розроблені державними технологіями (технічними центрами, державними науково-дослідними лабораторіями, регіональними центрами інновацій та передачі технологій);

– через державні організації, що фінансують інноваційну діяльність переважно на початкових стадіях розробки, зокрема у формі субсидій, пільгових кредитів, податкового кредиту тощо;

– через приватні організації, які широко використовують різні форми та засоби фінансування інноваційної діяльності (банківські кредити, венчурне фінансування тощо).

Загалом, механізми стимулювання інноваційних проєктів у Франції (табл. 6) зорієнтовані на створення сприятливих умов для залучення приватних інвестицій в інноваційну сферу, функції розподілу державних коштів відіграють у них другорядну роль.

Центральне місце у розвитку інноваційної діяльності в Японії (табл. 7) належить внутрішньофірмовому підприємству, коли поряд із розширенням обсягів діяльності низових ланок відбувається підвищення відповідальності і розширення повноважень адміністрації на відповідному рівні (обов'язки керівника ланки стають схожими з обов'язками президента компанії середнього масштабу). Подібна управлінська новація дозволяє розглядати низові ланки як ризикові компанії, діяльність яких є порівняною з діяльністю конкурентів, що у кінцевому підсумку дає змогу привести організацію внутрішньофірмового

Таблиця 5

Засоби стимулювання інноваційних процесів в Італії [3, с. 192–193]

Суб'єкти інноваційного процесу	Види стимулювання
Науково-дослідні організації	Зменшення прибуткового податку: до 50% витрат на НДДКР протягом року та до 100% витрат на НДДКР (якщо результати досліджень не можуть знайти застосування на практиці протягом року).
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	1. Надання податкових пільг до 25% від суми інвестицій для підприємств із чисельністю зайнятих до 100 осіб у разі купівлі передової технології. 2. Зниження податкових платежів до 40–50% витрат на купівлю послуг, що сприяє запровадженню нової технології, залежно від розміру підприємства. 3. Пільгові кредити на технологічні нововведення до 8% вартості проєкту на термін до 15 років (50% суми кредиту надається протягом реалізації програми модернізації, до 30% – на її завершальній стадії). 4. Зменшення прибуткового податку: до 50% витрат на НДДКР протягом року та до 100% витрат на НДДКР (якщо результати досліджень не можуть знайти застосування на практиці протягом року). 5. Пільгові кредити на технологічні нововведення до 80% вартості проєкту на термін 15 років (50% суми кредиту видається протягом реалізації програми модернізації, до 30% – на її завершальній стадії).

Таблиця 6

Засоби стимулювання інноваційних процесів у Франції [3, с. 194–195]

Суб'єкти інноваційного процесу	Види стимулювання
Науково-дослідні організації	Податковий кредит на приріст витрат на НДДКР у розмірі 25% приросту витрат компаній на НДДКР порівняно з рівнем минулого року.
Венчурний бізнес та інші джерела фінансування	Не оподатковуються кошти, що вкладаються у ризиковані проєкти (100% податків на інвестовані кошти).
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	1. Надання державних дотацій організаціям, що здійснюють науково-дослідні роботи за контрактами, до 50% суми витрат на проведення робіт на замовлення малих та середніх підприємств. 2. Надання субсидій малим та середнім підприємствам до 50% витрат на найм наукового персоналу (до 175 тис. євро на рік). Пільговий податок для нових компаній – 25% податку на прибуток протягом трьох років.

Таблиця 7

Пріоритети стимулювання інноваційних процесів в Японії [3, с. 196]

Суб'єкти інноваційного процесу	Види стимулювання
Науково-дослідні організації	20% податкової знижки на приватні інвестиції в НДДКР
Венчурний бізнес та інші джерела фінансування	1. Пільговий податок на прибуток венчурних підприємств (30% проти 42% – звичайний). 2. Пільгові кредити венчурним фондам (відсоткова ставка – 5–6% річних). 3. Гарантоване повернення (до 80%) коштів, які були вкладені у венчурний бізнес урядовими організаціями. 4. Звільнення від оподаткування відрахувань, що надходять до страхових фондів захисту від ланцюгових банкрутств.
Підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни	1. Отримання до 2 млн. єн субсидій з державних фондів. 2. Отримання малими інноваційними підприємствами половини відсоткової ставки за використання кредиту. 3. Стимулювання малих інноваційних підприємств через об'єднання в кооперативи.

підприємництва до забезпечення довгострокового циклу зростання: реакція на запити споживача – нові технології – нові товари – розширення ринкової участі – зростання прибутку. За таких умов відбуваються революційні зрушення у свідомості працівників компанії в контексті ділової активності, що призводить до становлення стратегічної схеми управління інноваційною діяльністю, елементами якої виступають [5, с. 282]:

- визначення основних завдань (підвищення якості продукції, зниження собівартості за рахунок оптимізації витрат, розширення масштабів виробництва, впровадження нових технологій та ін.);
- прогноз тривалості та характеру стадій життєвого циклу новацій;
- дослідження потенційного ринку для нових продуктів, його ємності і раціональний вибір нових сегментів;
- забезпечення патентної чистоти;
- визначення способів реалізації, пошук постачальників і можливостей кооперації з іншими фірмами, у тому числі з конкурентами;
- вибір організаційної форми виробництва;
- планування інноваційної діяльності;

- контроль розробки і впровадження нової продукції;
- координація інноваційної діяльності підрозділів;
- забезпечення програм нововведень фінансовими і матеріальними ресурсами, персоналом;
- створення цільових груп для комплексного вирішення інноваційних проблем.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, відзначимо, що політика кожної із сучасних країн – лідерів світової економіки у сфері інновацій відзначалась окремими еволюційними (причинно-наслідковими) змінами та революційними кроками. На ефективність процесу активізації інноваційної діяльності в різних країнах світу різним чином впливають окремі фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що спричинює значну диверсифікованість механізмів державної підтримки та унеможлиблює його уніфікацію. Саме тому при формуванні національної доктрини інноваційного розвитку України помилково просто копіювати досвід окремих держав, доцільніше докладно його вивчати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, відфільтровувати найбільш цінні і результативні механізми, які можна адаптувати для існуючих умов і можливостей вітчизняної економіки.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко Л.П. Менеджмент инвестиций и инноваций / Л.П. Гончаренко. – М.: КНОРУС, 2013. – 160 с.
2. Круглов М.И. Стратегическое управление компанией / М.И. Круглов. – М.: Русская деловая литература, 1998. – 768 с.
3. Петрова І.Л. Інноваційна діяльність: стимули та перешкоди: [монографія] / І.Л. Петрова, Т.І. Шпильова, Н.П. Сисоліна; за наук. ред. проф. І.Л. Петрової. – К.: Дорадо, 2010. – 320 с.
4. Веснин В.Р. Стратегическое управление / В.Р. Веснин. – М.: Проспект, 2014. – 328 с.
5. Леонтьев Л.И. О формах и методах стимулирования инновационной деятельности / Л.И. Леонтьев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.uran.ru/rasrabotki/report_leontiev_li/r.htm.
6. Білан В.І. Інноваційна сфера Німеччини: тенденції розвитку та шляхи використання прогресивного досвіду для України / В.І. Білан // Наукові праці КНТУ. Серія «Економічні науки». – 2010. – Вип. 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/69.pdf.
7. OECD. Main Science and Technology Indicators. 2012/1. – Paris, 2012. – P. 25.
8. National Science Board. Science and Engineering Indicators – 2003. – Arlington, V.A.: National Science Foundation, 2003.

Аннотация. В работе исследованы особенности моделей активизации инновационной деятельности в различных странах мира. Проанализирован состав факторов, параметры их влияния и способы регулирования в рамках национальной инновационной политики страны. Установлено, что активизация инновационной деятельности в стране тесно связана с ее социально-экономическим развитием, научным потенциалом и ресурсными возможностями. Однако практика инновационных экономик указывает на отсутствие единого подхода к построению алгоритма привлечения соответствующих факторов в инновационную деятельность. Поэтому для Украины целесообразным является изучение опыта зарубежных стран и адаптация к отечественным реалиям отдельных его элементов.

Ключевые слова: технологический уклад, инновационная деятельность, стимулирование инноваций, инновационная политика, инновационная экономика, новые технологии, затраты на исследования и разработки, организация научно-исследовательской деятельности.

Summary. In the research work the peculiarities of the models of activation of innovation activity indifferent countries of the world. The content of the factors, parameters of their influence and the ways of regulation in the framework of national innovation policy of the country were analyzed. It is established that activation of innovation activity in the country is tightly connected with its social economic development, scientific potential and resource possibilities. But the practice of innovation economics indicates the absence of single approach to the construction of the algorithm of involvement of relevant factors into innovation activity. Therefore, for Ukraine it is reasonable to study the experience of foreign countries and to adapt to domestic realities of its individual elements.

Key words: technological structure, innovation activity, innovation stimulation, innovation policy, innovative economy, new technologies, spending on research and developments, organization of scientific research work.